

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen 245/1997 vp laiksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Aira Kalela ja ylitarkastaja Eero Tuovinen, ympäristöministeriö
- tuotekehityspäällikkö Markku Laurila, Neste Oy
- johtaja Risto Artjoki, Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:ltä, BirdLife Suomi ry:ltä ja Maan Ystävät ry:ltä.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta.

Amsterdamin sopimukseen sisältyy asiasisältönsä puolesta kuusi kokonaisuutta: vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, unionin ja kansalaisten lähentäminen, unionin ulkosuhteiden vahvistaminen, toimielimiin liittyvät muutokset,

tiiviimpi yhteistyö sekä yhteisöjen perustamissopimusten yksinkertaistaminen.

Kansalaisten ja unionin lähentämiseen pyritään vahvistamalla muun muassa ympäristöpolitiikkaa.

Esitykseen liittyy ehdotus laiksi Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti Amsterdamin sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Amsterdamin sopimus vahvistaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ympäristöä koskevia säännöksiä neljällä alueella.

Ensinnäkin sopimus määrittelee kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun korkean tason edistämisen sekä ympäristön laadun parantamisen unionin (B art., uusi 2 art.) ja yhteisön (2 art., uusi 2 art.) toiminnan keskeiseksi tavoitteeksi.

Toiseksi sopimus tehostaa yhteisön velvoitetta ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon ympäristönsuojelun tavoitteet siirtämällä tämän ns. läpäisyperiaatteen perustamissopimuksen ympäristönsuojelua koskevasta osasta sopimuksen tavoiteosaan (uusi 6 art.). Lisäksi päätösasiakirjaan liittyvän julistuksen nro 12 mukaan komissio sitoutuu tekemään ympäristövaikutusten arvioinnin niiden ehdotustensa yhteydessä, joilla voi olla ympäristön kannalta merkittäviä vaikutuksia. Vaikka julistus ei ole luonteeltaan oikeudellisesti sitova, komission velvollisuus ympäristövaikutusten selvittämiseen vahvistaa käytännössä kestävän kehityksen huomioon ottamista yhteisön toiminnassa.

Kolmanneksi sopimus vahvistaa ympäristönsuojelunäkökohtia (ns. ympäristötakuuta) suhteessa yhteisön sisämarkkinoihin (100 a art., uusi 95 art.). Tähän saakka jäsenvaltio on voinut ainostaan pitää voimassa yhteisön säännöksiä tiukempia vanhoja säännöksiä. Sopimuksen mukaan jäsenvaltiolla on oikeus myös ottaa käyttöön tiukempia kansallisia säännöksiä ympäristönsuojelullisilla perusteilla. Edellytyksenä on, että säännökset perustuvat uuteen tieteelliseen tietoon, ovat luonteeltaan alueellisia ja eivät muodosta estettä sisämarkkinoiden toiminnalle. Artiklaa täsmennetään ja selvennetään myös eräiltä muilta osin.

Neljänneksi Amsterdamin sopimuksen mukaan ympäristöä koskevista toimenpiteistä päätettäessä siirrytään yhteispäätösmenettelyyn (uusi 251 art.). Osaan ympäristöä koskevia päätöksiä sovelletaan nykyisin yhteistoimintamenettelyä. Yhteispäätösmenttelyn laajentaminen

vahvistaa Euroopan parlamentin asemaa lain-säädäntömenettelyssä.

Ympäristövaliokunnan mielestä Amsterdamin sopimuksella tehdyt muutokset unionisopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ovat ympäristöä koskevien säännösten osalta merkittäviä. Muutokset edistävät pitkällä aikavälillä luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua.

Valiokunta on pannut tyydytyksellä merkille, että Amsterdamin sopimus on jo heijastunut unionin toimintaan, vaikka sopimus ei ole vielä muodollisesti voimassa. Muun muassa Agenda 2000 -tiedonannon asiakirjoihin on kestävä kehitys sisällytetty läpäisyperiaatteella. Joulukuussa 1997 pidetyssä Luxemburgin huippukokouksessa Eurooppa-neuvosto kehotti komissiota valmistelemaan kestävän kehityksen strategian kestäkuussa 1998 pidettävää Gardiffin huippukokousta varten.

Amsterdamin sopimuksen mukanaan tuoma kestävän kehityksen tavoite ja ympäristönäkökohtien entistä parempi huomioiminen kaikessa yhteisön toiminnassa vaikuttavat myös Suomessa toteutettavaan ympäristö-, maatalous-, liikenne- ja energiapolitiikkaan, mitä valiokunta pitää hyvänä.

Sopimuksen ympäristösäännöksiä käsitellessään valiokunta kuitenkin totesi, että niiden soveltamiseen saattaa liittyä tulkintaongelmia varsinkin ns. ympäristötakuun osalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi omassa toiminnassaan pitää lähtökohtana ympäristön kannalta suotuisia tulkintoja.

Asiaa käsitellessään valiokunta kiinnitti lisäksi huomiota siihen, että Amsterdamin sopimuksesta neuvoteltaessa Suomi oli valmis harkitsemaan määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä niissä ympäristöön liittyvissä kysymyksissä, jotka nykyisin edellyttävät yhteisön yksimielistä päätöksentekoa. Ympäristövaliokunta kannatti määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä asiaa koskevasta valtioneuvoston selvityksestä antamassaan lausunnossa (YmVL 6/1997 vp). Ympäristövaliokunta katsookin, että Suomen tulee toi-

mia seuraavassa hallitusten välisessä konferenssissa yhteisön perustamissopimuksen muuttamiseksi siten, että ympäristöä koskevat päätökset voidaan tehdä määräenemmistöpäätöksillä. Samalla tulisi vahvistaa eduskunnan asemaa kansallisessa yhteisölainsäädännön käsittelyproses-
sissa.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta kunnioittavasti esittää,

että se puoltaa Amsterdamin sopimuksen ympäristöä koskevien säännösten hyväksymistä ja

että ulkoasiainvaliokunta ottaa mietinnössään lisäksi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty sopimuksen ympäristösäännösten mahdollisesta tulkinnallisuudesta sekä määräenemmistöpäätöksiin siirtymisestä ympäristöä koskevissa asioissa.

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
 jäs. Tuija Brax /vihr
 Klaus Hellberg /sd
 Tarja Kautto /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Riitta Korhonen /kok
 Arto Lapiolahti /sd

Hanna Markkula-Kivisilta /kok
 Eila Rimmi /vas
 Sakari Smeds /skl
 Hannu Takkula /kesk
 Helena Vartiainen /sd
 Pia Viitanen /sd
 Ulla-Maj Wideroos /r.

